

Nr 652

Av herr Sundin m. fl., *angående mervärdeskattens utformning.*

(Lika lydande med motion nr 814 i Andra kammaren)

Såväl den allmänna diskussionen kring våra skattefrågor som framför allt uttalanden i årets finansplan ger vid handen, att vi står inför en grundläggande omvandling av den indirekta beskattningen i landet. Denna omvandling, som bland annat förutsätter omfattande administrativa reformer, ger möjlighet att tekniskt tillgodose åtskilliga skattepolitiska önskemål, som endast med svårighet kunnat förverkligas med hittillsvarande beskattningsförfarande.

Det är angeläget, att man vid det reformarbete, som förestår, tillvaratar alla möjligheter att erhålla ett samlat grepp över den indirekta beskattningen.

Den tekniska utformningen av uppbörden av vår nuvarande allmänna varuskatt (omsättningsskatten) är betingad av skattens höjd. Enär omsättningsskatten när den infördes presenterades som en lågprocentig skatt, ansågs det lämpligt, att skatteuppbörden skulle ske i *ett* handelsled (detaljhandeln) i samband med att varorna tillhandahölls den slutliga konsumenten. Med den höga uttagsprocent, som numera gäller för omsättningsskatten, är detta uppbördsförfarande icke längre lämpligt.

Enligt den numera allmänt accepterade mervärdeskatteprincipen kommer uppbörden att spridas i alla produktions- och distributionsled. Detta innebär, att antalet uppbördsskyldiga ökar medan de faktiska skattebeloppen för de individuella uppbördsskyldiga reduceras.

Allmänna skatteberedningens år 1964 avlämnade förslag till nytt skattesystem går bl. a. ut på att en generell renodlad konsumtionsbeskattning med enhetligt skatteuttag enligt mervärdeskatteprincipen skall avlösa såväl den nu gällande omsättningsskatten och energiskatten som den särskilda varuskatten, försäljningsskatten, pålsvaruskatten samt skatten på läskedrycker och lättöl, vilka sistnämnda skatter brukar gå under beteckningen punktskatter. Förslaget är i denna del enhälligt.

Anm. Särskilda varuskatten omfattar i huvudsak choklad- och konfektyrvaror samt vissa kem. tekniska varor. Försäljningsskatten omfattar guldsmedsvaror och vissa slag av mattor. Pålsvaruskatten omfattar inom landet beredda lösa pälsskinn samt importerade sådana skinn och andra pålsvaror.

Skatter som motiveras av särskilda skäl, nämligen skatterna på sprit, vin, maldrycker (utom lättöl), tobaksvaror samt motorfordon och motor-

bränsle skall enligt allmänna skatteberedningens förslag icke ingå i mervärdeskatten.

Vid remissbehandling av allmänna skatteberedningens betänkande har remissinstanserna allmänt anslutit sig till den föreslagna mervärdesbeskattningen och tillstyrkt att denna skall få den av beredningen förordade generella utformningen.

I årets finansplan behandlas det här berörda skatteprogrammet, som varit föremål för särskild departementsutredning. I finansplanen framhålls, att den av allmänna skatteberedningen förordade medvärdeskatten utgör en mera renodlad form av konsumtionsbeskattning samt att den skatt, som nu belastar bl. a. företagens investeringar, energiförbrukningen och vissa andra omkostnader, elimineras genom skattens konstruktion.

Finansministern synes emellertid anse, att en helt genomförd sådan reform skulle leda till en viss omfördelning av skattebördan från företagen till konsumenterna samt att den reduktion av beskattningen på näringslivet, som sloandet av skatten på investeringsvaror innebär, måste kompletteras genom en särskild arbetsgivaravgift. Han biträder icke förslaget att avskaffa energiskatten och inarbeta den i mervärdeskatten. I här berörda frågor är vi icke i alla delar av samma uppfattning som finansministern. Vi anser oss dock icke böra göra något närmare uttalande i dessa avseenden förrän vi fått del av den särskilda proposition rörande mervärdeskatten, som kommer att avlämnas till vårriksdagen.

När det gäller allmänna skatteberedningens tidigare omnämnda förslag om de särskilda punktskatternas inordnande under mervärdeskatten har finansministern i finansplanen icke gjort något särskilt uttalande. Det torde också vara ostridigt, att *dessa skatter icke medför någon omfördelning av skattebördan från företagen till konsumenterna*. Detta framhålls också av nyssnämnda departementsutredning. (Se PM avlämnad i oktober 1967.) Vidare bör bemärkas, att branschorganisationerna inom de berörda områdena i december 1967 till finansministern överlämnat en skriftlig försäkran att medlemsföretagen i organisationerna »är beredda att låta hela nettoeffekten av ett slopande av särbeskattningen slå igenom i sina priser». Prissänkningen i det slutliga försäljningsledet får dessutom förmodas komma att överstiga skattebeloppen, enär enligt gängse kalkyleringsmetoder handelsmarginalerna beräknas på inköpspriset inklusive skatt.

Det kan väl knappast råda delade meningar därom att det framstår som i och för sig önskvärt, att beskattningen på konsumtionen i landet anordnas på ett så enhetligt sätt som möjligt. Det nuvarande punktskattesystemet är ur denna synpunkt synnerligen otillfredsställande. Det är sålunda ett allmänt intresse, att den önskade enhetligheten åstadkommes. Punktskatternas årliga belopp utgör omkring 400 miljoner kronor. Ett inarbetande av dem i mervärdeskatten skulle medföra en höjning av uttagsprocenten för sistnämnda skatt med högst 0,8. *Det behöver icke framhållas,*

att en sådan överflyttning av beskattningen från en uppbördsform till en annan inte innebär något ökat totalt skatteuttag. Däremot skulle överflyttningen få den i och för sig eftersträvansvärda effekten att det skatteuttag som nu, på grund av att det sker genom skattepålägg i produktionsledet, är i praktiken dolt för allmänheten skulle komma till klart uttryck i uttaget av mervärdeskatt.

Av mera avgörande vikt är att punktskatterna visat sig ha negativa verkningar såväl i fråga om allmänhetens möjlighet till fritt konsumtionsval som i avseende å näringslivets konkurrensförhållanden särskilt såvitt gäller konkurrensen gentemot utlandet.

Dessa synpunkter har utförligt utvecklats såväl av 1952 års kommitté för indirekta skatter som av allmänna skatteberedningen i dess betänkande till nytt skattesystem. Även bevillningsutskottet har redan 1963, på grund av en motion om utredning rörande mervärdeskatt, gjort liknande konstateranden och bland annat yttrat: »Utskottet kan biträda motionärernas mening att punktskatterna i vissa fall har ofördelaktiga verkningar och påverkar konsumenternas val i de fall, där substitut till de punktbeskattade varorna erbjödes. I samma mån som beskattningen belastar viss bransch kan detta således gynna närliggande obeskattade varuområden. I och för sig torde det enligt utskottets uppfattning vara så, att ju mer den allmänna varuskatten höjes desto mer framträder olägenheterna av punktskatterna.»

Vi har i det föregående uppehållit oss huvudsakligen vid de allmänt skattepolitiska aspekterna på frågan. Härtill kommer emellertid, att ett inarbetande av punktskatterna i mervärdeskatten skulle medföra mycket påtagliga administrativa fördelar särskilt för staten, som nu uppehåller en särskild uppbörds- och kontrollorganisation för punktskatterna.

Det torde vara uppenbart, att en koncentration av beskattningen av våra konsumtionsvaror till en enhetligt administrerad skatteform med enhetlig skattesats skulle medföra totalt sett både billigare och effektivare skatteuppbörd än som är fallet vid nu tillämpade uppdelning av förfarandet.

I detta sammanhang kan det förtjäna erinras om att finansministern i 1965 års finansplan vid behandling av frågan om personalbehovet vid införande av mervärdeskatt uttalat att frågan är »allvarlig mot bakgrund av rådande rekryteringssvårigheter inom skatteadministrationen». Ett inarbetande av punktskatterna i mervärdeskatten skulle vara till fördel även ur denna synpunkt.

Sedan förutnämnda departementspromemoria utsänts på remiss i slutet av år 1967 har likartade synpunkter framhållits i en rad yttranden, av vilka vi här nedan vill återge några.

Näringslivets skattedelegation, vari ingår representanter för Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare samt Svenska bankföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund har beträffande punktskatterna bl. a. anfört:

Den allmänt omfattade uppfattningen innebär att en generell indirekt skatt skall vara konkurrens- och konsumtionsneutral. Denna gemensamhet i uppfattningen avser jämväl att mervärdeskatten skall omfatta så långt möjligt alla varor och tjänster och alltså även sådana vilka av olika skäl blivit föremål för s. k. punktbeskattning.

Det kan vidare nämnas, att i det arbete som nu pågår inom EEC-kommissionen den ståndpunkten klart kommit till uttryck att någon särbeskattning icke bör ske av varor och tjänster, såvida fråga icke är om beskattning av vägtrafiken eller beskattning som motiveras av nykterhetspolitiska eller medicinska skäl. Europeiska länder med generella konsumtionsskatter uppvisar i dag endast ett mindre antal exempel på s. k. punkt-skatter. En tydlig strävan här i landet liksom utomlands kan förmärkas att slopa andra punktskatter än i fråga om fordon, drivmedel, alkoholhaltiga drycker samt tobak — — — De skäl som talar för slopande av punktskatterna har med stor skicklighet utvecklats såväl av 1952 års kommitté för indirekta skatter som av allmänna skatteberedningen. Dessa skäl är också av sådan styrka och av sådan allmängiltighet att det knappast finns anledning att ytterligare motivera varför ett slopande av punktskatterna bör genomföras. Vi skall därför nöja oss med att i korthet sammanfatta de skäl som vi funnit tala för ett slopande av de skatter, vilka skatteberedningen förordade skulle avvecklas — — — Den främsta anledningen till att de berörda varorna blivit föremål för punktbeskattning var att de ansågs ha ett drag av lyxkaraktär. Även om detta var riktigt då skatterna infördes har varorna i fråga numera ingalunda denna särställning — — — Svårigheterna att dra en rationell gräns mellan skattefria och skattepliktiga varor ligger i öppen dag. Det är därför praktiskt taget omöjligt att undvika att beskattningen leder till en snedvridning av konkurrensförhållandena. Vissa varor blir föremål för beskattning, medan närbesläktade varor på grund av gränsdragningen går fria. Gränsdragningssvårigheterna förorsakar också en administrativ belastning och gör förfarandet tungrott. Rikhaltiga exempel på dessa svårigheter har förekommit inte minst på senare tid — — —

Näringslivets skattedelegation framhåller vidare:

På längre sikt uppkommer emellertid än allvarigare följder av punktskatterna. Den svenska industri, som tillverkar sådana varor som är underkastade punktskatter, får lätt en försvagad konkurrenskraft genom att en naturlig utveckling på hemmamarknaden hämmas genom skatten. Det successiva avlägsnandet av tullskydd och andra handelshinder, som sker i samband med att Sverige ingår i de stora internationella handelsblocken, förstärker denna utveckling. Den internationella konkurrensen kan nämligen antas växa i samband med sådan avveckling av handelshinder och en särskild fara föreligger därutinnan att Sverige kan komma att framstå som en överskottsmarknad för de stora företagen i våra konkurrentländer. Vid en riktigare utveckling på den svenska hemmamarknaden skulle också den svenska industrins konkurrensförmåga växa; den finge en större hemmamarknad att bygga på och därmed ökad styrka att hävda sig på exportmarknaderna — — —

Sveriges köpmannaförbund har i sitt yttrande till finansministern framhållit nödvändigheten av att punktskatterna slopas. Förbundet yttrar vidare:

Det fria konsumtionsvalet måste gälla även beträffande nu högt punktbeskattade varor. Härigenom skall icke obetydliga lättnader i administrationen vinnas för de skattskyldiga och myndigheterna. Genom den ökade resetrafiiken till utlandet och nu senast genom de devalveringar, som skett i flera länder, har det blivit mer angeläget än någonsin att slopa de punktskatter, som belastar försäljningen i Sverige av nu ifrågakvarande varor och stimulera till inköp av dessa varor utomlands och på båtar och flyg i utrikestrafik. Förbundet vill således kraftigt understryka sin uppfattning i denna fråga — — — Enligt förbundets mening strider det också mot mervärdeskattens princip att behålla särskilda punktskatter.

Sveriges hantverks- och industriorganisation framför i sitt remissvar synpunkter, som helt överensstämmer med Köpmannaförbundets.

Lantbruksförbundet har i yttrande till finansministern uttryckt den bestämda uppfattningen, att de aktuella punktskatterna bör avvecklas vid införande av mervärdeskatt och yttrat:

För detta talar bl. a. att principen om konkurrensneutralitet konsekvent bör upprätthållas. I detta avseende brister det i den nuvarande punktbeskattningen. Denna ger också i en del fall favörer åt utländska produkter. Ett bibehållande av punktskatterna tynger dessutom i avsevärd grad den administrativa apparaten — ett förhållande som framförts som ett avgörande argument av utredningen när det gällt lantbrukets redovisningskyldighet.

Även från *Kooperativa förbundet* har i olika sammanhang framförts yrkande att de ifrågakvarande punktskatterna slopas och inarbetas i mervärdeskatten.

Under återopande av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte vidtaga sådana åtgärder, att vid behandling av den i finansplanen förutskickade propositionen om mervärdeskatt de synpunkter beaktas som i denna motion framförts beträffande punktskatterna.

Stockholm den 25 januari 1968

Sven E. Sundin (cp)

Stig Stefanson (fp)

Gösta Jacobsson (h)